HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ה"ג **בעי אבימי קונם בית זה שאתה נכנס ומת או שמכרו לאחר מהו: אדם אוסר דבר וכו'.** ואפילו לאחר שמת או שמכרו לאחר הוי נמי אסור או לא: **תנן התם.** לקמן בפרק הנודר מן הירק (א): **קונם פירות האלו עלי או קונם הן לפי או קונם הן על פי אסור בחילופיהן.** אם נתחלפו בפירות אחרות ודבר שלא בא לעולם הוא: **גידוליהן.** שנטעו והגדילו: **על פלוני.** שאסרן על חבירו: **מהו.** (ב) אי הוי אסור בחילופיהן כמו שהוא אסור אי לא מי אמרינן גביה דיליה כי אמר קונם הן לפי או על פי אסור בחילופיהן אף על גב דהוי דבר שלב"ל הואיל ואשכחן גבי דיליה כי האי תומרא דאיהו אוס' פירות חבירו עליו ואהכי מחמירי' לגביה לאוסר נמי עליו דבר שלב"ל אבל גבי חבירו הואיל ואינו אוסר פירות חבירו על חבירו אי אמר לחבירו קונם פירות של פלוני עליך לא הוי כלום לא אמרינן נמי דאית בידו למיסר ליה בחליפין דהוי דבר שלא בא לעולם: **אוסר פירות חבירו על חבירו אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו** אחר דעלמא דהא אמרינן בגמרא היכי דמי דשרי דמקבל בטסקא ומקבל בטסקא לאו היינו שכירות אלא הקרקע הרי הוא של מחזיק לעולם ומוריש לבניו אלא שנותן דבר ידוע בכל שנה לבעלים הראשונים וכל כי האי גוונא קנין הגוף מיקרי ולא שעבוד בלבד שיפקיענו קונם והאי דנקט מושכרין במתניתין משום דטסקא זו כעין שכירות הוא שאם היו פורע המוטל עליו שנה שנה הדרא ארעא למרא וכדאמרינן בעלמא (ב"מ ד' עג:) ארעא לטסקא משתעבדא ומלכא אמר דיהיב טסקא ליכול ארעא ואפילו הכי כיון דכל אימת דבעי למפרע לא מצי מסלק ליה אידך קנין הגוף יש לו בקרקע ומש"ה לא מצי אסר אבל בשכירות דעלמא מצי אסר כל זה פלפלו הראשונים ז"ל. ותמהני עליהם לפי שאני אומר להלכה דאפי' בשכירות דעלמא כל שאין לו למדיר תפיסת יד שרי מודר לאתהנויי ממרחץ ובית הבד שיש לו למדיר מושכרין בעיר דלע"ג דמן דינא דלא ודאי דמשכיר יכול לאסור על השוכר ואפי' הקדיש השוכר למשכיר שכרו וכדפרישנא לעיל במתניתין דריש פרקא הני מילי כשאוסר אותם לשוכר או כשאוסר אותם על כל אדם שהשוכר בכלל משום דכיון דקונמות מפקעי מידי שעבוד אסתלק ליה שעבודא דשוכר לגמרי אבל לאסור אותו על אחר לא כל הימנו דכיון דאשתייר ליה שעבודא דשוכר כשהמודר נהנה לא ממדיר הוא נהנה אלא מן השוכר כנ"ל ודבר ברור הוא. ולפיכך אני אומר דכי תנן לעיל [מו.] היה א' מן השוק מודר מא' מהם הנאה לא יכנס לאחר ר"א בן יעקב אומר וכו' לאו משום רבותא דרבי אליעזר בן יעקב בלאחד תנא ליה אלא לרבותא דרבנן נמי נקטיה דסד"א נהי דקסברי רבנן דשותף מצי אסר אחבריה ה"מ משום דמפקע מיניה קנין שעבוד וכדכתיבנא לעיל אבל לאחד מן השוק לא מצי אסר הך אחר שאין בה דין חלוקה דמצי א"ל כיון דשעבוד חבירך עדיין נשאר אצלו לאוקמי שלו אני נכנס ולא לאוקמי שלך קמ"ל דכיון דהך מדיר מצי קני ליה בהא אחר קנין גוף ופירות לא כל הימנו: **מתני' האומר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס.** כלומר למה שאני נכנס בו: **שדך שאני לוקח.** כלומר אם אקחנו: **מם או** (ג)**מכרן לאחר מוסר.** דביתך אמר והשתא לאו ביתיה הוא. וה"ה דאי נתנן לאחר נמי שרי אלא להכי נקט מכרן לאשמועינן דדוקא מכרן לאחר אבל אמר ביתך שאני נכנס ומכרו לו אסור: **קונם נכיס זה שאני נכנס ושדה זה שאני לוקח מם או מכרו לאחר אסור.** דכיון דבית זה קאמר שויה עילויה תחיכה דאיסורא הלכך אפילו מכרו לאחר אסור. והוי יודע דכי היכי דבית זה חמור מביתך לענין (ד) מכרן לאחר הכי נמי ביתך חמור מבית זה לענין נפילה דאי אמר ביתך שאני נכנס ונפל ונגעו אסור ליכנס בו דכל שהוא ביתך משמע ואי אמר בית זה ונפל אף ע"פ שחזר ונגעו מותר בו דכיון דנפל אחדא ואי אמר ביתך זה משום זה אתה תופסו בין לחומרא דמכירה בין לקולא דנפילה והכי איתא בירושלמי [פ"ה ה"ג] ביתך זה משום מה אתה תופסו משום ביתך זה נפל ובני הא לית הוא ושמעינן מן הדא האומר ליורשיו תנו בית חתנות לבני או בית ארמלות לבתי ונפל היורשים חייבים לבנותו בית זה ונפל אין חייבין לבנותו ומסתברא דכי אמרינן בביתך שאני נכנס דאי נפל ובני ליה אסור לאו דוקא נפל ובני ליה במקומו דה"ה אם בנהו במקום אחר אסור דכל שהוא ביתך קאמר והאי דנקט נפל ובני לרבותא נקטיה דבאומר בית זה אע"פ שחזר (ה) במקומו וכמדתו הראשונה מותר: **גמ' בעי אבימי קונם נכיס זה שאתה נכנס מם או מכרו לאחר מהו.** כלומר דנהי דאמרי' במתניתין דבאומר בית זה מכרו לאחר אסור ה"מ באוסר על עצמו דמצי אסר אנפשיה בית זה בין שיהא שלו או שימכרנו לאחר אבל אחבריה נהי דבית זה לעולם משמע וכדמוכחא מתניתין מיהו לא כל הימנו לאסרו לכשילא מרשותו דה"ל נכסי חבירו על חבירו. וה"ה דמבעיא ליה במפרש בית זה שאתה נכנס אפילו לאחר שילא מרשותו דלאפשר דלא מהני דליהו לא מסתפק בלישנא דולאי פשיטא ליה דזה לעולם משמע וכדמוכחא מתניתין אבל עיקר בעיא היא אפילו כי בעי למיעבד הכי אי מצי עביד כיון דנכסיה השתא ברשותיה נינהו או לאו כיון דלאחר מכן נפקי מרשותיה והוי להו כנכסי חבירו על חבירו. ומש"ה מייתי לה רבא מ"ש מדתנן במייו ובמותו מת לא יירשנו דאלמא כי פרש מני למיסר אפילו לאחר שיצאו מרשותו כיון דהשתא ברשותו נינהו וכיון דכי פרש חייל איסורא פשיטא ליה דזה כמפרש דמי דמתני' נמי הכי מוכחא. ואע"ג דלעיל (דף מב:) דחיק שאני התם דאמר במייו ובמותו כלומר דלע"ג דזה לגבי עודר עצמו לעולם משמע לגבי מדיר לא משמע לאו למימרא דכיון שנכסיה אסורים לו בהנאה לא יזכה בהן דהא קתני בסיפא דחיה ואמסקנא דלעיל מסכינן: והוי יודע דכי תנן לא מת לא יירשנו לאו למימרא דכיון שנכסיה אסורים לו בהנאה לא יזכה בהן דהא קתני בסיפא דחיה ואמסקנא מועל אלא בעל כרחו ב"ד גמרא דלהן ואע"ג דאיהו ממילא מתהני לא איכפת לן אבל נותן לבניו או לאחיו היכי שרי והא מתהני מטובת הנאה דידהו ואסור כדאמרינן לעיל (דף לו:) גבי תורם משלו על חבירו וי"ל דלאו למימרא שיתנם להם ממש אלא שמראה להם מקום ואומר להם נכסי אלו אסר עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם טלו לעצמכם ועשו מהם מה שתרצו וכה"ג לאו מתנה הוא אלא גוונא דהפקר וכן כתב הר"ם במו"ל בפ"ה מהל' נדרים (הל' ח) שלריך להודיעם אלו נכסי אבי שאסר עלי אבא עשאה הרמב"ם ז"ל כהפיה דתנן לעיל מיניה הגוזל את אביו ומת וכו' לווה ובעלי חובין באין ונפרעין ואמרינן עלה בגמרא [ב"ק קט.] ולריך שיאמר זה גזל אבא: **תנן התם.** לקמן בפ' הנודר מן הירק (דף מז.): **קונם פירות האלו עלי קונם הם על פי קונם הם לפי אסור בחלופיהן וגדולייהם.** כלומר כל שאמר מ' מלשונות הללו חלופיהן וגדולייהן בכלל: **בעי רמי בר אבא קונם פירות האלו על פלוני מהו בחלופיהן.** לאו בקונמות בלחוד קא מבעיא ליה אלא בכולהו איסורי הנאה דעלמא נמי מספקא ליה והיינו דמייתי לקמן [ע"ב] ת"ש מהמקדש בערלה. ולאו להחליפן לכתחלה מיבעיא ליה דודאי כל שהוא אסור בהנאה אסור למוכרו ולהחליפו דאי לא תימא הכי מצינו דמיס לחמץ בפסח ולשור הנסקל שיכול למוכרו לעובדי כוכבים ואמאי תנן [ב"ק לו.] שהגוזל פטור מן התשלומין אלא ודאי פשיטא ליה דלכתחילה אסור אלא בשעבר והחליפן מספקא ליה. ולאחר נמי לא מיבעיא ליה דפשיטא ליה דמותרין שאין לך תופס את דמיו אלא עבודת כוכבים ושביעית והיינו דתנן ומייתי לה בריש חולין (דף ד.) חמצן של עובדי עבירה אחר הפסח מותר מיד מפני שהן מחליפין אלא מספקא ליה אי מיתסרי למחליף מדרבנן בעלמא או לא. והכי הוי עיקר ספיקיה מי אמרינן דכי תנן במתניתין אסור בחלופיהן וגדולייהן היינו משום שכוונת הנודר בכך ואי משום כוונתו הוא דוקא נודר אוסר עצמו בכך דנהי דחילופיהן כדבר אלא בא לעולם דמו לגבי דידיה מצי אסר אבל לגבי חבירו לא מצי אסר או דילמא דכי תנן במתניתין אסור בחילופיהן לאו בתר דעתיה אזלינן אלא דהכא הכי הוא דכל איסורי הנאה חילופיהן אסורין מדרבנן למחליף עצמו הלכך לא שנא הוא ולא שנא חבירו. ותמהני אדבעי רמי במודר ליבעי לה בנודר עצמו ובמתניתין גופה אי טעמא דמתניתין משום כוונת הנודר אפילו החליפן אחר חילופיהן אסורין לו ואי משום דינא דאיסורי הנאה דוקא בשהחליפן הוא אבל החליפן אחר מותר בחלופיהן וי"ל דפשיטא ליה לרמי דנודר אפילו החליפן אחר אסור בחלופיהן דכיון שפרט ואמר אלו שוינהו עליו כהקדש וכמו שנפרש בפ' הנודר מן הירק [לקמן מז. ד"ה מתני'] עלה דהא מתניתין בס"ד מיהו הא מיבעיא ליה מי אמרינן דאפילו בשהחליפן הוא צריך אלו לא יתסר בהו אלא משום שבכלל דבריו הוא לו דילמא להחליפן הוא לא צריך אלו בנודר אסור וכי תנן אלו לחחליפן אחר אינטריך מיהו אין ה"נ דהוה מצי למבעי בנודר עצמו היכא דלא אמר אלו אלא והחליפן הוא עצמו מהו בחלופיהן דהייהו דיניה דנודר אלא דלישנא דמתניתין באלו עדיפא ליה כנ"ל. ופשטינא לה מדתנן האומר לאשתו קונם שאתי מהנה לך ומיירי שהדירה בעודה ארוסה וכיון דאכתי לא משתעבד לה חייל נדרא ©ומסתברא אפילו לאחר שנשאה דמשועבד לה ©והכי מוכח בכתובות בפרק המדיר (דף ע.): לווה

האומר לחבירו וכו': בעי (ו)**אבימי קונם לבית זה שאתה נכנס מת או שמכרו לאחר מהו** (ז)**אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו או לא אמר רבא ת"ש** (ח)**האומר לבנו קונם שאי אתה נהנה לי ומת יירשנו בחייו ובמותו ומת לא יירשנו** א"ש"מ **אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו שמע מינה:** (ט)**תנן התם** ב**קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן** ג**בעי רמי בר חמא אמר קונם פירות האלו על פלוני מהו בחילופיהן מי אמרינן גבי דיליה הואיל ואדם אוסר פירות חבירו על עצמו** ד**אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על עצמו גבי חבירו הואיל** ה**ואין אדם אוסר פירות חבירו אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו** או

תוספות

מת **או מכרו לאחר מותר.** לפי שלא נתכוין לאסור אלא בעודו שלו: שדה זה שאני לוקח בית זו שאני נכנס והבית שלו מת **או מכרו מהו.** מי אמרי' כיון דדידיה הוא אינו יכול לאסור אלא בעודו שלו דנסתי דתנן בית זה שאני נכנס ומכרו אסור ה"מ כשמדיר עצמו מבית חבירו דעתו לאוסרו עליו (שהרי אסרו עליו) כשאינו שלו ומיבעיא לאבימי כשאמר בהדיא בחייו ובמותו: ת"ש כו'. הכא לא דמי שאני הכא דקאמר בחייו ובמותו כלומר לעיל הכא כי אמר אמר בחייו ובמותו מיבעיא ליה משום דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו: תנן התם. לקמן בפרק הנודר מן הירק: **אסור בחילופיהן.** אם מכרם או החליפם אסורין [דמיהן וחלופיהן] דחשבינן להן כהקדש ומופס דמיו וגידולי הקדש הקדש: **אמר קונם פירות אלו** על פלוני מהו בחילופיהן. וה"ה דמיבעיא ליה (כשאר איסורין) אם מכר מהו שיהנה המודר מן החלופין דשמא אסור כי ההוא דלעיל דאסור בחלופיהן וה"ה דמיבעיא ליה בשאר איסורי הנאה כגון עולה וכלאי הכרם מדקמייתי למפשט בעיין מתני' דמקדש בערלה וכלאי הכרם וליכא לפרושי דמיבעיא ליה באיסורי הנאה מהו בחילופיהן אם מותר למוכרם בתחילה דפשיטו' דאסור כדמוכח פרק כל שעה (דף כא.) למ"ד לא תאכלו איסורי הנאה משמע מדאיצטרי' קרא לאשרי גזילה למכרה לעובד כוכבים אלמא דאסור למכור איסורי הנאה משום דבשעת מכירה הוא נהנה מגוף האיסור וה"ל כשרפיפא מעלי איסור וגם אם בדיעבד פשיטא ליה דמותרין מן התורה כדמפרש בשלהי פרק שני דקדושין (דף נח.) אלא דבר שתופס דמיו אלא עבודת כוכבים ושביעית וקאמר התם דהוו להו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין מהם שאר איסורין וכי קמיבעיא אם החליפן אסורין מדרבנן כדקאמר בתתניתין קונם פירות אלו עלי אסור בחילופיהן דמיהו אם החליפן אסורין לו אם אמר אבא בא לעולם דמו לגבי דידיה אבל לגבי חבירו לא מצי אסר אי דילמא דכי תנן במתניתין אסור בחילופיהן לאו בתר דעתיה אזלינן אלא דהכא הכי הוא דכל איסורי הנאה חילופיהן אסורין מדרבנן למחליף עצמו הלכך לא שנא הוא ולא שנא חבירו. ותמהני אדבעי רמי במודר ליבעי לה בנודר עצמו ובמתניתין גופה אי טעמא דמתניתין משום כוונת הנודר אפילו החליפן אחר חילופיהן אסורין לו ואי משום דינא דאיסורי הנאה דוקא בשהחליפן הוא אבל החליפן אחר מותר בחלופיהן וי"ל דפשיטא ליה לרמי דנודר אפילו החליפן אחר אסור בחלופיהן דכיון שפרט ואמר אלו שוינהו עליו כהקדש וכמו שנפרש בפ' הנודר מן הירק [לקמן מז. ד"ה מתני'] עלה דהא מתניתין בס"ד מיהו הא מיבעיא ליה מי אמרינן דאפילו בשהחליפן הוא צריך אלו לא יתסר בהו אלא משום שבכלל דבריו הוא לו דילמא להחליפן הוא לא צריך אלו בנודר אסור וכי תנן אלו לחחליפן אחר אינטריך מיהו אין ה"נ דהוה מצי למבעי בנודר עצמו היכא דלא אמר אלו אלא והחליפן הוא עצמו מהו בחלופיהן דהייהו דיניה דנודר אלא דלישנא דמתניתין באלו עדיפא ליה כנ"ל. ופשטינא לה מדתנן האומר לאשתו קונם שאתי מהנה לך ומיירי שהדירה בעודה ארוסה וכיון דאכתי לא משתעבד לה חייל נדרא ©ומסתברא אפילו לאחר שנשאה דמשועבד לה ©והכי מוכח בכתובות בפרק המדיר (דף ע.):

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תנן התם כו' הירק. נ"ב דף מז.:

(ב) ד"ה על פלוני וכו' מהו מי הוי וכו' אסור בהן או לא וכו' בחלופיהן הוי:

(ג) בר"ן ד"ה האומר וכו' או מכרו לאחר וכו' דאי נתנו לאחר וכו' נקט מכרו וכו' דדוקא מכרו:

(ד) ד"ה קונם בית וכו' לענין מכרו לאחר וכו' מבית זה לענין וכו' משום מה אתה תופסו משום ביתך או משום זה נפל ובני ליה הוא נשמעינה מן הדא וכו' נפל ובני ליה לרבותא:

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה בעי רמב"א בסה"ד ומסתברא. צ"ל ומסקנא: **בא"ד** והכי מוכח וכו'. סס מסקי' דנשאת סברה וקבלה וצ"ע:

מוסף רש"י

קונם שאי אתה נהנה לי. מכל נכסי, ומת יירשנו. שלא אסר עליו אלא כל זמן שהנכסים שלו, לפיכך יירשו אם מת, ואם נדר בחייו ובמותו. כיון דמפקע במותו, מת לא יירשו (לעיל מב:). **הואיל ואין אדם** אוסר פירות חבירו על חבירו. לומר קונם פירותיך עליך (כתובות נט.).

פירוש הרא"ש

קונם לבית זה שאתה נכנס ומת **או** שמכרו לאחר כו'. ולא דמי לבית דהיכא דקאמר בחיי ובמותו: **אסור** בחלופיהן. אם מכרן הדמים אסורין: ובגידוליהן. אם נטען הגדל מהם אסור דאשמעינן לה בהקדש: **אומר דבר שלא בא** לעולם. דכיון שלא הותלפו עדיין וכמו שאינו אוסר פירות חבירו על חבירו דאיכא תרתי שהפירות אינו ברשותו ונם חבירו אינו ברשותו לאסור לאסור דבר שלא בא לעולם כיון דאיכא תרתי:

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ה מהלכות נדרים הל' ה טוש"ע י"ד סי' רכו סעיף ז:

י ב מיי' שם הלכה טו סמג לאוין מב טוש"ע שם סעיף ח:

יא ג מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ב [ובהרא"ש בפסקיו לקמן פ"ז סי' ה]:

[ד טוש"ע י"ד סי' רד סעי' ד:

ה מיי' שם הל"ג טוש"ע י"ד סי' רכה:]